

Sdělení předsedy rady ČBK pro duchovní službu ve zdravotnictví při nutné návštěvě nemocného

Návštěvy nemocničních kaplanů, jáhnů, kněží či biskupů u nemocných ve zdravotnických zařízeních mohou být v době, kterou prožíváme, komplikované. Mohou dokonce vyžadovat ze strany navštěvujících určitou právní argumentaci. Na druhé straně je třeba striktně dodržovat určité podmínky a pravidla, aby duchovní návštěvou nemocného neohrozil ani je, ani sebe ani zdravotnický personál. Nabízíme proto následující text, který obsahuje jak právní zdůvodnění nároku nemocného na návštěvu duchovního, tak praktické pokyny. Fakta v textu obsažená jsou dílem právníka a lékaře.

1) Právní zdůvodnění

Svoboda náboženského vyznání a jeho projevů je zaručena na ústavní úrovni. Podle čl. 16 odst. 1 Listiny základních práv a svobod má každý právo projevovat své náboženství nebo víru navenek různými formami, také náboženskými úkony nebo zachováváním obřadu. Jestliže pacient zdravotnického zařízení požaduje návštěvu duchovního za účelem udílení svátostí či duchovního rozhovoru, vykonává své ústavně garantované právo, které může být omezeno pouze zákonem (čl. 16 odst. 4 Listiny).

Právo pacienta „přijímat ve zdravotnickém zařízení lůžkové nebo jednodenní péče duchovní péči a duchovní podporu od duchovních církví a náboženských společností registrovaných v České republice nebo od osob pověřených výkonem duchovenské činnosti“ zakotvuje také § 28 odst. 3 písm. j) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách. Jedná se o situaci pacienta, který není vážně ohrožen. Duchovní péče a duchovní podpora nesmí být poskytována tak, aby porušovala práva ostatních pacientů.

Toto právo pacienta může být omezeno vnitřním řádem zdravotnického zařízení nebo jiným způsobem. Ve stavu nouze, v němž se Česká republika nyní nachází, lze jeho výkon omezit také opatřeními přijímanými příslušnými orgány na základě zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon).

V případě vážně nemocných pacientů zákon stanoví: „návštěvu duchovního **nelze pacientovi odepřít v případech ohrožení jeho života nebo vážného poškození zdraví**, nestanoví-li jiný právní předpis jinak“ [§ 28 odst. 3 písm. j) zákona o zdravotních službách].

Přestože i u pacientů v ohrožení života nebo vážného ohrožení zdraví zákon určitá omezení připouští, je třeba vycházet z účelu právní normy, kterým je **zajistit, aby pacient v těchto mezních situacích nebyl zkrácen na svých náboženských právech**. K odepření návštěvy duchovního v takovém případě lze přistoupit jen výjimečně, typicky v situaci, kdy je to třeba s ohledem na stav duchovního (např. sám je infekční). Nelze však připustit, aby byla duchovní péče a duchovní podpora pacientovi zcela odepřena.

Na činnost duchovních pamatuje také usnesení vlády ze dne 15. března 2020, č. 215, o přijetí krizového opatření stanoví, jímž vláda sice zakázala volný pohyb osob, ale jednu z poskytnutých výjimek představuje „výkon povolání nebo činností sloužících k zajištění individuální duchovní péče a služby“ [srov. čl. I. písm. g) bod 3 usnesení].

Pokud zákon hovoří o duchovních a o osobách pověřených výkonem duchovenské činnosti, mají se tím v podmínkách katolické církve na mysli nejen klerici či tzv. nemocniční kaplani, ale všichni, kteří mají pověření určitým duchovenským nebo pastoračním úkolem (např. také mimořádní rozdělovatelé Eucharistie).

Návštěva duchovního ve zdravotnickém zařízení nepředstavuje privilegium církve, ale **nástroj realizace ústavního práva pacienta na svobodu náboženského vyznání**. V případě ohrožení života nebo vážného ohrožení zdraví nelze pacientovi tuto službu odepřít.

2) Praktické pokyny

Pokud zdravotnický personál kněze k pacientovi pustí, pak je naprosto nutné, aby duchovní (kaplan, jáhen, kněz, biskup) dodržel následující podmínky:

- duchovní by měl využít všech dostupných **ochranných pomůcek** (plášť, rukavice, čepice, brýle, respirátor) a měl by se před vstupem a po výstupu z prostoru řádně dezinfikovat pod dohledem zdravotnického personálu

- eucharistii by měl přenášet v **omyvatelné (dezinfikovatelné) nádobce**, po výstupu z prostoru je poté potřeba nádobku dezinfikovat

- nádobka na olej musí být **z venku omyvatelná (dezinfikovatelná)**, pokud se nádobka otevře v prostoru karantény (v místnosti s pacientem), pak lze její obsah bohužel používat (a to i po zavření) pouze pro nakažené pacienty v prostoru karantény; jinak je potřeba olej zlikvidovat a nádobu celou dezinfikovat nebo vyhodit

- před návštěvou pacienta by duchovní měl **odložit vše zbytné**, jako například hodinky, klíče apod., k pacientovi je třeba nevnášet nic, co není nezbytně nutné a co nelze následně dezinfikovat.

17. března 2020

*Mons. Zdenek Wasserbauer,
pomocný biskup pražský,
předseda rady ČBK pro duchovní službu ve zdravotnictví*